

ESTRATÈGIA MUNDIAL PER A LA CONSERVACIÓ

DELS RECURSOS NATURALS DE LA TERRA

per la Unió Internacional per a la Conservació de
la Natura i dels Recursos Naturals (UICN)

6 (setembre 1980

ciència 2)

Hi ha dos trets essencials que distingeixen la nostra era. L'un és la capacitat gairebé il·limitada que tenen els éssers humans per a construir i crear, amb la seva contrapartida de poders de la mateixa magnitud per a destruir i anihilar. La comunitat internacional i les comunitats nacionals d'arreu el món han de fer front amb urgència a una realitat inqüestionable: els límits en l'explotació de recursos naturals i en la capacitat dels ecosistemes a fi de salvaguardar la vida i les necessitats de l'actual generació i les següents. Aquest és, en síntesi, el missatge del document elaborat per la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura i dels Recursos Naturals (UICN), amb l'assessorament del Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient (PNUMA) i la World Wildlife Fund (WWF), del qual oferim el resum global i el capítol corresponent a un dels punts essencials de l'informe: la preservació de la diversitat genètica.

Resum de l'informe de l'UICN

L'Estratègia Mundial per a la Conservació està destinada a estimular un enfocament més integrat de la gestió dels recursos vius i a proporcionar una orientació política sobre com portar-lo a terme en tres grups principals:

- funcionaris encarregats de l'acció política dels governs i els seus assessors;
- conservacionistes i altres directament vinculats amb els recursos vius;
- responsables del desenvolupament, inclosos els organismes de desenvolupament, la indústria i el comerç, així com els sindicats.

1. La finalitat de l'Estratègia Mundial per a la Conservació és assolir els tres objectius principals de la conservació dels recursos vius:

a. *mantenir els processos ecològics essencials i els sistemes vitals* (ex. la regeneració i la protecció dels sòls, el reciclatge dels nutrients i la purificació de les aigües), dels quals depenen la supervivència i el desenvolupament humans;

b. *preservar la diversitat genètica* (tota la gamma del material genètic que es troba als organismes vius d'arreu del món), de la qual depenen el funcionament de molts dels processos i els sistemes més amunt

esmentats, els programes de cria necessaris per a la protecció i la millora de les plantes conreades, dels animals domèstics i els microorganismes, així com una part important de l'avenç científic i mèdic, de la innovació tècnica i la seguretat de les nombroses indústries que utilitzen els recursos vius;

c. *assegurar l'aprofitament sostingut de les espècies i els ecosistemes* (sobretot els peixos i la fauna silvestre, els boscos i els prats), que constitueixen la base vital per a milions de comunitats rurals, així com d'importants indústries.

2. Aquests objectius hauran de ser assolits urgentment, atès que:

a. *la capacitat del planeta per a sustentar els éssers humans està disminuint irreversiblement, tant als països en vies de desenvolupament com en els desenvolupats:*

- milers de milions de tones de sòls es perden cada any a causa de la desforestació i del mal ús de les terres;

- un mínim de 3.000 km² de les millors terres de conreu desapareixen cada any sota els edificis i les carreteres, considerant només els països industrialitzats;

b. *centenars de milions d'habitants rurals als països en vies de desenvolupament, inclosos cinc-cents milions de mal alimentats i vuit-cents milions d'indigents, es veuen obligats a destruir els recursos necessaris per a alliberar-se de la inanició i la misèria:*

- en cercles creixents al voltant dels seus pobles, els pobres de les zones rurals arrenquen els arbres i els arbusts de la terra per obtenir-ne combustible, fins al punt que avui dia moltes comunitats no tenen la llenya suficient per a la cuina i la calefacció;
- els pobres de les zones rurals han de cremar també anualment quatre-cents milions de tones de fems i de rebuigs de conreu, tan necessaris per a la regeneració dels sòls;

c. *l'energia, els costos financers i altres costos del subministrament de béns i de serveis augmenten:*

- arreu del món, i particularment als països en vies de desenvolupament, els al·luvions fan minvar la longevitat dels embassaments que subministren l'aigua i l'energia hidroelèctrica, sovint en un cinquanta per cent;

- les inundacions devasten els assentaments i els conreus (a l'Índia el cost anual de les inundacions va de 140 milions a 750 milions de dòlars);

d. *la base de recursos de les grans indústries minva:*

- els boscos tropicals estan desapareixent tan ràpidament que a la fi d'aquest segle només restarà la meitat de la superfície de boscos productius encara no explotats;

- els sistemes costaners, base per a moltes pesqueries, van essent destruïts o contaminats (als EUA hom estima que el cost de les pèrdues anuals que se'n deriven és d'uns 86 milions de dòlars).

3. Els principals obstacles per a assolir la conservació són:

a. *la creença que la conservació dels recursos vius constitueix un sector limitat*, més que no pas un procés que incideix en tots els sectors i que ha de ser tingut en compte en tots ells;

b. *la impossibilitat resultant d'integrar la conservació amb el desenvolupament;*

L'Antàrtida, una de les zones essencials per a preservar els recursos genètics i per a conservar el "patrimoni comú universal".
(Font: Expedicions antàrtiques belgo-holandeses. R. Margalef: Ecologia. Ed. Omega. Barcelona, 1974).

c. un procés de desenvolupament que sovint és inflexible i superflu pel que fa a la seva destrucció, a causa d'un ordenament ambiental inadequat, d'una atribució racional de l'aprofitament i de l'enfocament d'interessos estrets i immediats en comptes dels més amplis i a més llarg termini;

d. la manca de capacitat per a conservar, a causa d'una legislació inadequada i de la seva no aplicació; a causa d'una organització mediocre (sobretot els departaments governamentals amb poders insuficients i amb una coordinació escassa); a causa de la manca de personal competent; i per culpa d'una escassetesa d'informacions bàsiques sobre les prioritats, sobre les capacitats productives i regeneradores dels recursos vius i sobre les diferències i les concessions entre una opció de maneig i una altra;

e. la manca de suport per a la conservació, a causa de la minsa consciència (llevat d'una molt superficial) dels beneficis de la conservació i de la responsabilitat de conservar que hi ha entre els qui utilitzen els recursos vius o hi produeixen un impacte, inclosos en molts de casos els governs mateixos;

f. el fet de no aplicar un desenvolupament basat en la conservació, on fa més falta, sobretot a les zones rurals dels països en vies de desenvolupament.

4. Per consegüent, l'Estratègia Mundial per a la Conservació:

a. defineix la conservació dels recursos vius i explica els seus objectius, la seva contribució a la supervivència humana i al desenvolupament i els principals obstacles que ho impedeixen;

b. determina els requisits prioritaris per a assolir cada un dels objectius;

c. proposa estratègies nacionals i subnacionals per a satisfer els requisits prioritaris i descriu un marc i uns principis per a aquestes;

d. recomana una política ambiental previsor, una política de conservació transsectorial i un sistema més ampli de comptabilitat nacional a fi d'integrar la conservació amb el desenvolupament en l'àmbit de les decisions polítiques;

e. proposa un mètode integrat per a l'avaluació dels recursos terrestres i aquàtics, completada per una avaluació ambiental, per tal de millorar l'ordenament ambiental; i descriu un procediment per a l'atribució racional de l'aprofitament de les terres i les aigües;

f. recomana la revisió de les legislacions sobre els recursos vius; suggereix uns principis generals per a l'organització dins les esferes governamentals; i particularment proposa la manera de millorar la capacitat d'organització per a la conservació dels sòls i per a la conservació dels recursos vius del mar;

g. suggereix la manera d'augmentar el nombre de persones capacitades i ensinistrades; i proposa una investigació més concentrada en l'àmbit de la gestió, així com una gestió més orientada vers la investigació, per tal de generar més ràpidament la informació fonamental que més urgentment es necessita;

b. recomana una major participació pública en el procés de planejament i de decisió relacionat amb els recursos vius i el seu aprofitament; i proposa uns programes d'educació ambiental i unes

campanyes en aquest mateix sentit per tal d'aconseguir un suport públic per a la conservació més gran;

i. suggereix la manera i els mitjans per a conservar els recursos vius de les comunitats rurals i com ajudar-les en aquesta tasca, per tal com aquests recursos constitueixen la base essencial del desenvolupament que tant necessiten.

5. A més, l'estratègia recomana una acció internacional destinada a promoure, a abonar i (quan sigui el cas) a coordinar les activitats nacionals, remarcant especialment la necessitat de:

a. Un dret internacional de la conservació més rigorós i complet, i més ajut al desenvolupament ajustat a la conservació dels recursos vius;

b. programes internacionals que fomentin l'acció en benefici de la conservació dels boscos tropicals i les zones àrides, la protecció de les zones essencials per a preservar els recursos genètics i la conservació del "patrimoni comú universal" —l'alta mar, l'atmosfera i l'Antàrtida;

c. estratègies regionals per a fomentar la conservació dels recursos vius compartits, particularment en relació amb les conques hidrogràfiques internacionals i als mars internacionals;

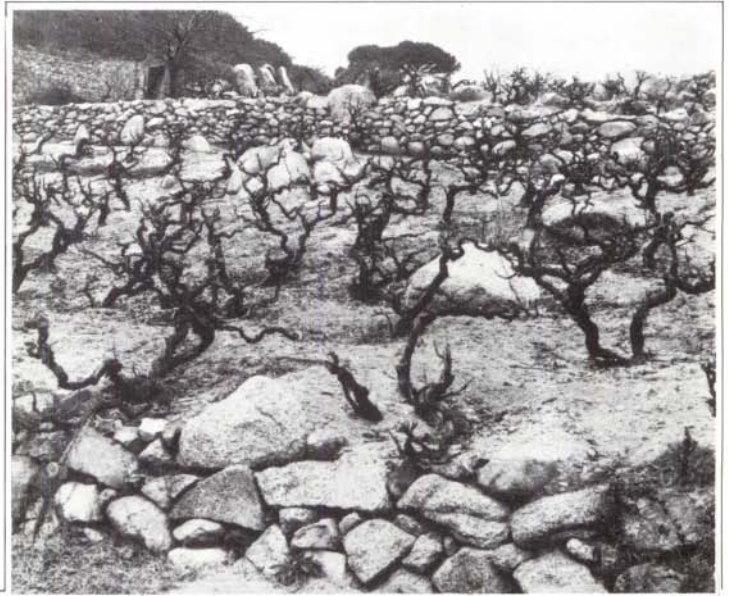
6. L'Estratègia Mundial per a la Conservació acaba resumint els requisits principals per a un desenvolupament sostingut, i indica així mateix les prioritats de la conservació dins el Tercer Decenni de Desenvolupament.

La preservació de la diversitat genètica

1. La preservació de la diversitat genètica és, d'antuvi, una assegurança i una inversió necessàries per a mantenir i millorar la producció agrícola, forestal i pesquera, per a mantenir dempeus les opcions futures, per a protegir-se contra els canvis ambientals perniciosos i per a disposar de primera matèria per a nombroses innovacions científiques i industrials; però igualment aquesta preservació és un principi moral.

2. L'al·lusió al principi moral es refereix particularment a l'extinció de les espècies, i es pot plantejar de la manera següent: els éssers humans han esdevingut una força important de l'evolució. Malgrat que ens manquen els coneixements necessaris per a controlar la biosfera, disposem del poder per a produir-hi modificacions profundes. Tenim l'obligació moral —envers els nostres descendents i les altres criatures— d'actuar amb molt de compte. Atès que la nostra capacitat d'alterar el rumb de l'evolució no ens allibera d'estar-hi subjectes, el seny ens dicta igualment la prudència. No podem predir quines són les espècies que algun dia ens podran ser útils. Efectivament, descobrim que moltes espècies que ens semblen prescindibles són capaces de proporcionar-nos productes importants, per exemple farmacèutics, o bé constitueixen una part integrant dels sistemes vitals dels quals depenem. En conseqüència, l'ètica i fins el nostre propi interès ens motiven a no causar a gratient l'extinció d'alguna espècie, sigui quina sigui.

La vinya és un dels exemples de conreus que han passat històricament pel perill d'extinció, com a conseqüència de la plaga de la fil·loxera a la segona meitat del segle XIX. (Font: J. Nuet i Badia)

Conreus que s'extingeixen

3. El material genètic que contenen les varietats domèstiques de les plantes cultivables, dels arbres, el bestiar, els animals aquàtics i els microorganismes —així com llurs parents silvestres— és essencial per als programes de conreu i de cria que cerquen unes millores constants del rendiment, la qualitat nutritiva, el sabor, la longevitat, la resistència a les plagues i a les malalties, l'adaptació a diversos sòls i a diferents condicions climàtiques, així com de moltes altres característiques. Però aquestes característiques són poques vegades permanents, si és que ho són. Per exemple, la longevitat mitjana del blat i d'altres cereals a Europa i Amèrica del Nord és només de cinc a quinze anys. Això és degut al fet que els agents patògens desenrotllen noves soques i superen la resistència; el clima es transforma; els sòls varien; la demanda dels consumidors també canvia. Per tant, els agricultors i altres productors d'aliments no podran prescindir de la reserva d'evolució disponible en aquella gamma de varietats de plantes i d'animals, tant domèstics com silvestres. L'existència permanent de les varietats silvestres i primitives de les plantes alimentàries de la Terra constitueix per a la humanitat la principal assegurança contra la seva destrucció pels seus equivalents de la plaga del castanyer o de la malaltia de l'om. Aquest perill no és llunyà: ja ha passat amb la vinya europea. Pels volts de l'any 1860, la fil·loxera, un insecte que viu a les arrels del cep, arribà a Europa procedent de l'Amèrica del Nord i hi produí uns efectes catastròfics. Gairebé tots els ceps del continent foren destruïts. Més tard hom descobrí que la vinya autòctona americana tolerava aquell insecte. La producció vinícola europea va poder-se salvar gràcies als empelts de ceps europeus en vinya americana —cosa que hom continua practicant avui dia.

4. La perspectiva de desastres d'aquesta mena en d'altres col·lites augmenta a mesura que els agricultors treballen amb un nombre menor de varietats. A causa de la selecció intensa amb vista a un rendiment i una uniformitat més grans, la base genètica d'una part important de la producció moderna d'aliments s'ha reduït considerablement i d'una manera perillosa. El setanta-cinc per cent del blat conreat al Canadà només correspon a quatre varietats; i més de la meitat dels bladers hi són dedicats a una sola varietat (Neepawa). Així mateix, el setanta-dos per cent de la producció de patates als EUA només depèn de quatre varietats, i tan sols hi ha dues varietats de pèsols. Gairebé tots els cafetars del Brasil procedeixen d'una mateixa planta, i tota la producció de llavors de soja als EUA té el seu origen en sis plantes procedents del mateix indret a l'Àsia. Tots aquests conreus i molts altres en situacions anàlogues són extremament vulnerables als brots de plagues i malalties, així com als canvis sobtats que poden tenir lloc en les condicions de cultiu. Desgraciadament, al mateix temps que va minvant ràpidament la base genètica de les plantes de conreu i d'altres

recursos vius, els mitjans que permetrien de corregir aquesta evolució perillosa es van destruir. (La diversitat de les varietats i les espècies aparentades.) Hi ha nombroses varietats domèstiques i silvestres de vegetals —com el blat, l'arròs, el mill, les faves, els nyams, els tomàquets, les patates, els plàtans, les llimes i les taronges— que s'han extingit, i moltes més que corren el risc de desaparèixer.

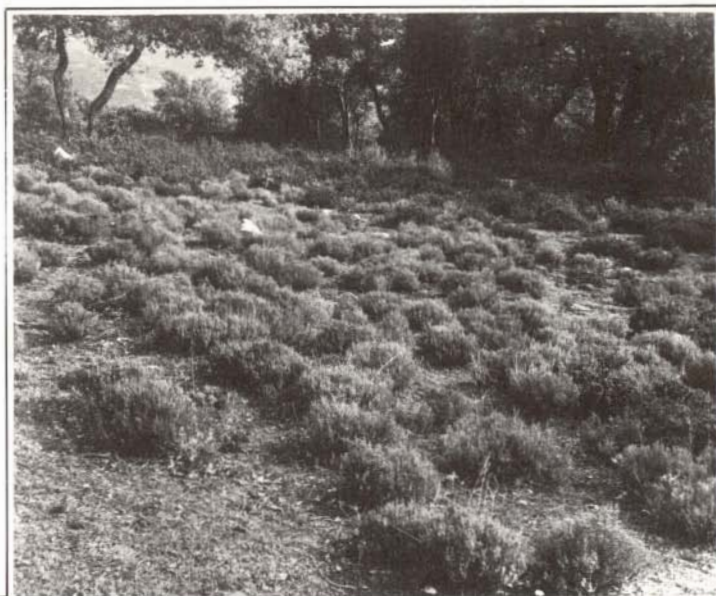
5. Hi ha varietats valuoses, però primitives o molt localitzades, que, en certa manera, són víctimes de la seva utilitat mateixa, per tal com les característiques d'una productivitat i una resistència més grans que atorguen a les varietats avançades l'avantatge davant les primeres, es deriven, en gran part, precisament d'aquestes. Atesos els requisits alimentaris creixents, el ràpid relleu de les varietats tradicionals per noves varietats constitueix un desenrotllament necessari i positiu; però seria contraproductiu no preservar paral·lelament les varietats tradicionals i els seus parents silvestres. Les poblacions primitives de les plantes cultivades, així com les silvestres que s'hi relacionen, sovint constitueixen una font important, i a vegades l'única, de la resistència a les plagues i les malalties, amb un valor de molts milions de dòlars; són la font de l'adaptació a medis poc propicis i de moltes altres propietats agronòmiques de gran valor, com el nanisme de l'arròs i el blat, el qual n'ha revolucionat el conreu i ha permès una multiplicació del seu rendiment a molts llocs del món.

6. També hi ha diferents races de bestiar amenaçades. De les cent quaranta-cinc races indígenes que existeixen a Europa i a la regió del Mediterrani, cent quinze estan amenaçades d'extinció. Tal com passa amb les plantes, hi ha moltes races tradicionals de gran importància per a la cria. La raça ovina Wensleydale, summament rara, ha estat utilitzada per obtenir una raça tolerant a la calor amb vista a produir una llana de bona qualitat als països subtropicals. I la gallina Cornish, que abans només interessava els criadors afeccionats de l'art avícola, ha resultat ser tan útil en l'encreuament amb d'altres varietats per a l'obtenció d'aus de corral de creixement ràpid, que ha arribat a constituir els fonaments de la indústria de pollastres.

Recursos per a la salut

7. Malgrat que només ha estat estudiada amb vista a determinar la seva utilitat per a la producció d'articles farmacèutics i medicinals una quantitat ínfima de plantes i animals, la medicina moderna ja en depèn considerablement. Segons un estudi fet als EUA, més del quaranta per cent dels fàrmacs prescrits en aquell país cada any contenen una droga d'origen natural —bé de plantes superiors (25%), de microbis (13%) o bé d'animals (3%)—, que en constitueix l'única substància activa o una de les principals. Als Estats Units, el valor dels productes farmacèutics fabricats amb les plantes superiors assoleix uns tres mil milions de dòlars per any, xifra que augmenta constant-

La medicina moderna depèn considerablement de substàncies actives d'origen natural que es troben en plantes i animals que cal preservar. En la fotografia, una timoneda o farigolar (*Thymus vulgaris*) de la Castanya (Montseny). (Font: J. Nuet i Badia).

ment. Les aplicacions principals de les plantes superiors i dels animals en la medicina són les següents:

—*components emprats directament com a agents terapèutics*; per exemple, la digitoxina, la morfina i l'atropina, que encara no han estat superades als seus camps d'acció respectius.

—*materials inicials per a la síntesi de drogues*; per exemple, les hormones de l'escorça suprarenal i altres hormones esteroides, que generalment són sintetitzades a partir de les sapogenines esteroides vegetals.

—*models per a la síntesi de drogues*; per exemple, la cocaïna, que constituï la base per al desenrotllament de l'anestèsia local moderna. Hom no hauria de menysvalorar aquesta última aplicació. Una autoritat fa el comentari següent: "Sense l'existència de les substàncies actives naturals, és probable que mai no s'hagués descobert ni la substància ni l'activitat d'aquesta. Suposem un químic que volgués elaborar un remei per a la insuficiència cardíaca; els mètodes disponibles actualment no li permetrien de sintetitzar una molècula semblant a la digitoxina, si no és que en conegués el prototipus natural."

8. Paradoxalment, la dependència d'un país de la seva pròpia reserva decreixent de diversitat genètica —així com de la reserva d'altres països— augmentarà a mesura que aquest país es desenvolupi. Per exemple, diversos països en vies de desenvolupament, estan establint actualment llurs pròpies indústries farmacèutiques a fi de poder subministrar a llur població els productes essencials a preus raonables. Contribuint a aquests esforços, un grup de treball de les Nacions Unides ha compilat fa poc una llista bàsica de les plantes medicinals que creixen a Àfrica, Àsia i Amèrica del Sud, les substàncies actives de les quals són emprades per la medicina moderna. Més de quaranta de les noranta espècies relacionades en aquesta llista existeixen únicament en estat silvestre; unes altres vint, malgrat que són cultivades, també procedeixen d'un medi silvestre. La preservació d'aquestes espècies i de llur medi constitueix, per tant, una de les condicions per al manteniment i l'establiment de les indústries farmacèutiques nacionals.

La història de l'aprofitament de les espècies vegetals i animals demostra que fins i tot les espècies més "inútils" poden passar a ser, de sobte, útils o fins i tot indispensables. El "pescado blanco", *Chirostoma estor*, un peix que, al seu estat natural, només existeix en un llac mexicà, fins fa poc estigué amenaçat d'extinció a causa de l'abús de la pesca, el deteriorament del seu medi, la rapinya i la competència d'altres espècies introduïdes. Ara, gràcies a uns mètodes adequats de cria i reproducció artificial, aquests peixos són molt abundants en diverses represes i embassaments, i hom els està construint un viver de quinze hectàrees. Moltes espècies, per exemple l'armadillo i l'ós polar, s'han convertit inesperadament en objectes valuosos per a la investigació científica, ja sigui com a materials experimentals o com a proveïdors d'idees per a certes innovacions tècniques. Llevat de l'ésser humà, l'armadillo és l'únic animal que

pot contraure la lepra, de manera que aquests animals són molt útils per a cercar algun remei contra aquesta malaltia. El descobriment recent que el pèl de l'ós polar és un absorbent de calor excel·lent ha subministrat als investigadors la idea que els emetirà de dissenyar i produir uns materials per a la fabricació de peces de roba contra el clima fred, així com per a la construcció de col·lectors d'energia solar.

10. Per tant, la preservació de la diversitat genètica és necessària, tant per a assegurar el subministrament d'aliments, de fibres i de certes drogues, com per al progrés científic i industrial. Així mateix, cal impedir que la pèrdua de les espècies perjudiqui el funcionament eficaç dels processos ecològics. És poc probable que les diferents comunitats de plantes, animals i microorganismes que constitueixen els ecosistemes vinculats amb tants processos essencials —particularment la pol·linització i la defensa natural contra les plagues— puguin ser substituïdes ràpidament per d'altres comunitats. La composició genètica d'aquells ecosistemes podria ser determinant per a llur acció.

Amenaces per a les espècies silvestres

11. Tal com desapareixen nombroses varietats de plantes i animals domèstics, van desapareixent nombroses varietats de plantes i animals silvestres. L'extinció amenaça actualment unes vint-i-cinc mil espècies de plantes i més de mil espècies i subespècies de vertebrats. Amb tot, aquestes xifres no comprenen la desaparició inevitable de les espècies d'animals més petits —particularment els invertebrats, com els mol·luscs, els insectes i els coralls—, el medi dels quals es va destruint. Així, les consideracions que intenten de tenir en compte aquest factor afirmen que, d'aquí a la fi del segle, s'haurà extingit de mig milió a un milió d'espècies. Si totes aquestes espècies realment arribessin a desaparèixer, llur pèrdua seria irreparable per a la humanitat. L'amenaça més greu és la destrucció del medi, o sigui: la substitució total dels ambients naturals per assentaments humans, ports i altres construccions, per terres de conreu, per pastures i plantacions, per mines i pedreres; els efectes dels embassaments (que obstaculitzen les migracions de fresa, inunden el medi i en modifiquen les condicions químiques i tèrmiques); el drenatge, la canalització i el control dels cabals; la contaminació amb elements químics i residus sòlids (domèstics, agrícoles, industrials, miners); l'extracció exagerada d'aigües (amb fins domèstics, industrials i agrícoles); l'extracció de materials (vegetació, grava i pedra) per a l'obtenció de fusta, combustible, materials de construcció, etc.; el dragatge i la inundació; l'abús de la pastura i l'erosió (inclosa la sedimentació).

12. Les dues altres grans amenaces que pateixen les espècies són la sobreexplotació i els efectes produïts per les espècies exòtiques introduïdes. Les espècies exòtiques, que poden ser introduïdes a gràticent o per inadvertència, poden provocar repercussions serioses en les espècies autòctones de diverses

maneres: lluita per l'espai vital o pels aliments; rapinya; deteriorament o destrucció dels hàbitats; propagació de malalties i paràsits. Les espècies natives que viuen a l'aigua dolça i a les illes són especialment vulnerables als danys que els puguin causar les espècies introduïdes. Per exemple, als EUA, les truites i els llobarros introduïts estan amenaçant moltes altres espècies de peixos; i els caprins i els conills introduïts estan destruint l'hàbitat de plantes, aus i rèptils a les illes del Pacífic i l'oceà Índic.

(Traducció: Roger Biosca)

Materials de lectura.

- Dorst, J.: *Antes que la naturaleza muera*. Barcelona, Ed. Omega, 1972. FAO/PNUMA (Organització per a l'alimentació i l'agricultura/Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient): *Estudio piloto sobre conservación de recursos genéticos animales*. Roma, FAO, 1975. International Board for Plant Genetic Resources (IBPGR): *The conservation of crop genetic resources*. Roma, IBPGR, 1975.
- Ward, B.; Dubois, R.: *Una sola Tierra. El cuidado y conservación de un pequeño planeta*. México, Fondo de Cultura Económica, 1972.

Durant els darrers temps han pres una dimensió preocupant als Països Catalans diversos processos que condueixen a la destrucció a gran escala del patrimoni natural— moltes vegades innecessària—, al caos urbanístic i a la pol·lució generalitzada de l'ambient.

Vastos sectors del nostre poble són conscients d'aquest estat de coses i reclamen que sigui escomesa amb urgència una política enèrgica de racionalització de l'ús de la terra i dels recursos naturals que garanteixi la conservació per a les generacions futures d'unes condicions mínimes de productivitat del sòl i de qualitat de la vida. A fi de contribuir a la realització d'aquesta política, alguns nuclis universitaris han elaborat un projecte d'actuació immediata, que comprèn els apartats següents: principis de zonificació, espai urbanitzat, zona agrícola, espai silvo-pastoral, zona de protecció especial, vies de comunicació i de transport, energia i aprofitaments diversos, preservació de la qualitat de l'ambient, formació de personal i educació del poble i organismes i serveis.

Aquest document ha estat elaborat conjuntament pels centres universitaris següents:

Departament de Biologia, Facultat de Ciències, Girona; Dpts de Botànica, Fac. de Biologia, Barcelona i Fac. de Ciències, Bellaterra; Dpts d'Ecologia, Fac. de Biologia, Barcelona i Fac. de Ciències, Bellaterra; Dpt. d'Estratigrafia i Geologia històrica, Fac. de Geologia, Barcelona; Dpt. de Geodinàmica externa, Fac. de Ciències, Bellaterra; Dpts. de Geografia, Fac. de Filosofia i Lletres, Ciutat de Mallorca, Fac. de Filosofia i Lletres, València, Fac. de Lletres, Bellaterra; Dpt. de Geologia, Fac. de Ciències, Girona; Dpt. de Geomorfologia i Tectònica, Fac. de Geologia, Barcelona; Dpt. de Zoologia, Fac. de Biologia, Barcelona.

Aquest projecte no pretén de decidir les grans opcions de política demogràfica, energètica, industrial, etc., les quals, evidentment, són d'importància capital, però ultrapassen el camp de competència professional d'aquells que l'han redactat. Intenta, més aviat, de formular d'una manera global les accions que cal executar de seguida, sigui quina sigui la política general del govern.

Alguns dels aspectes tractats ho són d'una manera més detallada que d'altres. Així hom no profunditza en el camp de l'urbanisme, que és deixat als professionals d'aquesta matèria, ni en el de l'ordenament jurídic, en relació amb el qual els autors es reconeixen incompetents. L'extensió més gran dedicada a la política forestal i a la d'espais sotmesos a protecció especial no significa, doncs, que hom consideri aquests punts com a més importants.

En relació amb això, seria convenient que el document present fos complementat per uns altres dedicats especialment als assumptes que aquí no són tractats o ho